

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA TABIIY FAN DARSLARINI O'QITISH VA
UNING AHAMIYATI**

Nodira Gulbayeva Sulaymonqul qizi

**Jizzax viloyati Do'stlik tumani 6 -umumiy o'rta ta'lim maktabi Boshlang'ich sinf
o'qituvchisi**

Annotatsiya: Boshlang'ich sinflarda tabiatshunoslik fanlarini o'qitish yosh o'quvchilarda qiziqish, tanqidiy fikrlash va tabiat olamiga umrbod qiziqishni rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu maqola erta ta'limda tabiiy fanlarni o'qitishning ahamiyati, uning kognitiv rivojlanishga, atrof-muhitni anglash va asosli ilmiy savodxonlikka ta'sirini o'rganadi. Amaliy mashg'ulotlar, so'rovga asoslangan ta'lim va fanlararo yondashuvlarni birlashtirib, o'qituvchilar o'quvchilarni atrofda dunyoni o'rganish va tushunishga ilhomlantiradigan qiziqarli va samarali tabiatshunoslik darslarini yaratish xususida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: Tabiatshunoslik ta'limi, boshlang'ich sinflar, kognitiv rivojlanish, ekologik ong, ilmiy savodxonlik, izlanishga asoslangan ta'lim, amaliy mashg'ulotlar, fanlararo yondashuvlar.

**ПРЕПОДАВАНИЕ УРОКОВ ЕСТЕСТВОЗНАНИЯ В НАЧАЛЬНЫХ
КЛАССАХ И ЕГО ЗНАЧЕНИЕ**

Нодира Гулбаева Сулаймонкул кизи.

**Учитель начальных классов 6-й общей средней школы Достликского
района Джизакской области**

Аннотация: Естественнонаучное образование в начальных классах играет решающую роль в воспитании любознательности, критического мышления и пожизненного интереса к миру природы у юных учащихся. В этой статье исследуется значение преподавания естествознания в дошкольном образовании, изучается его влияние на когнитивное развитие, экологическую осведомленность и базовую научную грамотность. Объединяя практические занятия, исследовательское обучение и междисциплинарные подходы, преподаватели могут создавать увлекательные и эффективные уроки естествознания, которые вдохновляют учащихся исследовать и понимать окружающий мир.

Ключевые слова: Естественнонаучное образование, начальные классы, когнитивное развитие, экологическое сознание, научная грамотность,

исследовательское обучение, практическая деятельность, междисциплинарные подходы.

TEACHING NATURAL SCIENCE CLASSES IN PRIMARY GRADES AND ITS IMPORTANCE

Nodira Gulbayeva Sulaymonqul qizi

**Primary teacher of the 6th general secondary school of Dostlik district, Jizzakh
region**

Abstract: Natural science education in primary grades plays a crucial role in fostering curiosity, critical thinking, and a lifelong interest in the natural world among young learners. This article explores the significance of teaching natural science in early education, examining its impact on cognitive development, environmental awareness, and foundational scientific literacy. By integrating hands-on activities, inquiry-based learning, and interdisciplinary approaches, educators can create engaging and effective natural science lessons that inspire students to explore and understand the world around them.

Keywords: Natural science education, primary grades, cognitive development, environmental awareness, scientific literacy, inquiry-based learning, hands-on activities, interdisciplinary approaches.

KIRISH

Boshlang'ich sinflarda tabiatshunoslik fanlarini o'qitish o'quvchilarning atrofdagi dunyo haqidagi tasavvurlarini rivojlantirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Erta yoshda bolalar tabiatan qiziquvchan va o'z atrofini o'rganishga intiladilar, bu boshlang'ich sinf ta'limini ularni ilmiy tushunchalar va tamoyillar bilan tanishtirish uchun ideal vaqtga aylantiradi. Boshlang'ich sinflarda tabiatshunoslik fanini o'qitish nafaqat kognitiv rivojlanishni kuchaytiradi, balki atrof-muhitni muhofaza qilish tuyg'usini uyg'otadi va o'quvchilarni kelajakdagi fan va texnika sohasidagi ilmiy izlanishlariga tayyorlaydi.

Kognitiv rivojlanish

Boshlang'ich sinflarda tabiatshunoslik mavzularining kiritilishi tanqidiy fikrlash, muammolarni yechish va kuzatish qobiliyatlarini rag'batlantirish orqali kognitiv rivojlanishni qo'llab-quvvatlaydi. Yosh o'quvchilar tabiatan izlanuvchan bo'lib, tuzilgan tabiiy fanlar darslari ularga savollar berish, bashorat qilish va oddiy tajribalar o'tkazish imkoniyatini beradi. Bu mashg'ulotlar o'quvchilarning ilmiy tafakkurini rivojlantirishga yordam beradi, muammolarga metodik yondashish va analitik fikrlash imkonini beradi.

Atrof-muhit haqida xabardorlik

Tabiatshunoslik bilan erta tanishish atrof-muhitni bilish va tabiatga nisbatan mas'uliyat hissini rivojlantiradi. Talabalarga ekotizimlar, biologik xilma-xillik va inson faoliyatining atrof-muhitga ta'sirini o'rgatish tabiatga hurmatni rivojlantirishi va ularni barqaror amaliyot bilan shug'ullanishga undashi mumkin. Tirik organizmlar va ularning yashash joylarining o'zaro bog'liqligini tushunish orqali o'quvchilar tabiatni muhofaza qilishning ahamiyatini bilib oladilar va sayyorani himoya qilishga proaktiv munosabatni rivojlantiradilar.

Asosiy ilmiy savodxonlik

Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlar bo'yicha ta'lim o'quvchilarni o'quv va shaxsiy hayoti uchun muhim bo'lgan muhim bilim va ko'nikmalar bilan qurollantirish, ilmiy savodxonlikka zamin yaratadi. Biologiya, kimyo, fizika va yer haqidagi asosiy tushunchalar o'rganishni qiziqarli va qulay qiladigan yoshga mos keladigan mashg'ulotlar orqali kiritiladi. Ushbu fanlar bo'yicha mustahkam poydevor yaratish talabalarni yuqori sinflarda yanada murakkab ilmiy tadqiqotlarga tayyorlaydi va ularning umumiy o'quv muvaffaqiyatlariga hissa qo'shadi.

So'rovga asoslangan ta'lim

So'rovga asoslangan ta'lim pedagogik yondashuv bo'lib, faol o'rganish va o'quvchilar tomonidan olib boriladigan tadqiqotlarga urg'u beradi. Tabiatshunoslik ta'limida so'rovga asoslangan ta'lim savollarni qo'yish, tajribalar o'tkazish va dalillarga asoslangan xulosalar chiqarishni o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuv nafaqat talabalarni qiziqtiradi, balki ilmiy tushunchalarni chuqurroq tushunishga yordam beradi. Qiziqish va izlanishni rag'batlantirish orqali o'qituvchilar o'quvchilar o'z ta'lim jarayoniga egalik qiladigan dinamik o'quv muhitini yaratishi mumkin.

Amaliy mashg'ulotlar

Boshlang'ich sinflar uchun tabiiy fanlarni o'qitishda amaliy mashg'ulotlar muhim ahamiyatga ega. Bu mashg'ulotlar o'quvchilarga ilmiy materiallar va hodisalar bilan bevosita munosabatda bo'lish imkonini beradi, mavhum tushunchalarni aniqroq va tushunarli qiladi. Tajribalar, ekskursiyalar va interfaol namoyishlar talabalarga ob'ektlarni kuzatish va manipulyatsiya qilish imkonini beradi, ilmiy tamoyillarni chuqurroq tushunishga yordam beradi. Ayniqsa, o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishi va ishtiyoqini saqlab qolishda amaliy tajribalar samarali bo'ladi.

Fanlararo yondashuvlar

Tabiiy fanlarni matematika, til san'ati va ijtimoiy fanlar kabi boshqa fanlar bilan integratsiyalash o'quv natijalarini oshirishi va yaxlit ta'lim tajribasini taqdim etishi mumkin. Masalan, o'quvchilar ilmiy ma'lumotlarni o'lchash va yozib olish uchun matematik ko'nikmalarni qo'llashlari, o'z kuzatishlari haqida yozish uchun til san'atlaridan foydalanishlari va ilmiy kashfiyotlarning tarixiy kontekstini o'rganishlari mumkin. Fanlararo yondashuvlar o'rganishni yanada dolzarb va mazmunli qiladi, o'quvchilarga bilimning turli sohalari o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rishga yordam beradi.

Xulosa

Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitish yosh o'quvchilarda kognitiv rivojlanish, atrof-muhitga oid ong va ilmiy savodxonlikni rivojlantirish uchun juda muhimdir. Tadqiqotga asoslangan ta'lim, amaliy mashg'ulotlar va fanlararo yondashuvlardan foydalangan holda, o'qituvchilar o'quvchilarni atrof-dagi dunyoni o'rganish va tushunishga ilhomlantiradigan qiziqarli va samarali tabiatshunoslik dars jarayonlarini yaratishi mumkin. Tabiiy fanlar bilan erta tanishish nafaqat o'quvchilarga akademik foyda keltiradi, balki ilm-fanga umrbod qiziqish va atrof-muhitni muhofaza qilish majburiyatini rivojlantiradi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Sayfullayev G'., Alimova L.(2021). Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'tishda amaliy ishlarni tashkil etish // Scientific progress. №6.
2. Bransford J.D., Braun A.L., Cocking R.R. (2000). Odamlar qanday o'rganadi: miya, aql, tajriba va maktab. Vashington DC: Milliy Akademiya matbuoti.
3. Mamanazarovna D. M., Ergashovna J. B. Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlar darslarida amaliy ishlarni tashkil etishning metodik asoslari //International conference on multidisciplinary science. – 2024. – T. 2.– C. 138-141.
4. Milliy tadqiqot kengashi. (1996). Milliy fan ta'limi standartlari. Vashington DC: Milliy Akademiyalar matbuoti.
5. Piaget J. (1972). Genetik epistemologiyaning tamoyillari. Nyu-York: asosiy kitoblar.
6. Wilson R.A. (1994). Erta bolalik davridagi ekologik ta'lim. Bolalik ta'limi, **71(1)**, 2-7.
7. Nuriddinova M. I. Tabiatshunoslikni o'qitish metodikasi. – 2004.